

3. De rechtbank wenst in dit verband te verwijzen naar het strafdossier en in het bijzonder naar de volgende elementen:

- het verhoor van tweede beklaagde B.L. van 15 maart 2016 (NPV 504110/2016, strafdossier kافت I, map 16), waarin deze vertelt dat hij de enige zaakvoerder/vennoot is van de Roemeense onderneming E.S. SRL. Er zijn +/- 40 mensen werkzaam, waarvan 30 à 35 in België en de rest in Roemenië. Deze ondernemingen werkt exclusief in onderaanneming van T. BVBA. Hij was betrokken bij vier bouwondernemingen, zijnde C., Re., B. en R., allen gevestigd te (...). De activiteiten en werknemers van deze vier bedrijven zijn overgenomen door E.S. SRL. B.L. heeft geen opdrachtgevers voor werken in Roemenië en stelt nog nooit een factuur in Roemenië te hebben uitgeschreven met E.S. SRL. Hij heeft zijn werknemers nog nooit als werknemer betaald. Er zouden limosadocumenten zijn, doch hij weet niet sinds wanneer. Hij stuurt deze limosadocumenten naar T. voor checkin@work, wat vroeger werd verricht door eerste beklaagde D.H. en nu door achtste beklaagde B.T.. B.L. is niet op de hoogte van de minimumlonen in België. De meeste werknemers van E.S. SRL waren vroeger vennoot in één van de vier voornoemde bouwondernemingen. Het was D.H. die hem heeft geadviseerd om de Belgische bedrijven stop te zetten en de vennoten als werknemers op te nemen in een Roemeens bedrijf. Er zijn nooit sociale bijdragen voor de werknemers betaald. B.L. deelt mee dat hij het spel meespeelt want hij heeft "er ook profijt van". Het is D.H. die de werven toewijst, die onderhandelt met de hoofdaannemers en die de prijs bepaalt van het werk. Er wordt 32,00 euro betaald per m² voor metselwerk. De werknemers werken 14u per dag, inclusief transport naar de werven. Ze werken 6 dagen per week van maandag tot zaterdag en dit vier weken per maand. Ze krijgen een netto wedde van 1.400,00 euro, dit komt op +/-4,00 euro per uur. D.H. is meestal de eigenaar van de woningen waar de werknemers verblijven. De huur wordt betaald aan L. BVBA.
- het verhoor van D.H. van 15 maart 2016 (NPV 504087/2016, strafdossier kافت I, map 18, stuk 2), waarin deze vertelt dat hij sinds januari 2016 in Polen woont en sinds dan ook geen zaakvoerder meer is van T.. B.T. is er nu zaakvoerder van. D.H. zegt dat hij geen enkel mandaat meer heeft in België. T. België heeft geen arbeiders in dienst doch doet een beroep op onderaannemers. T. België verkoopt vloeren en zoekt dan een onderaannemer voor levering en plaatsing. Daarnaast doet T. de coördinatie van ruwbouwwerken. Hierbij maakt T. de offerte en kijkt dan verder voor onderaannemers. T. krijgt hiervoor een coördinatie-"fee" van 10%. De 30bis RSZ-wet wordt door de hoofdaannemer gedaan, limosa door de onderaannemer en T. doet de checkin@work. De A1 documenten worden rechtsreeks aan de hoofdaannemer bezorgd. E.S. SRL is een van de onderaannemers en B.L. is hiervan de zaakvoerder. T. controleert de kwaliteit van de uitgevoerde werken, doch de onderaannemers werken volledig onafhankelijk. De onderaannemers hebben hun eigen planning. D.H. weet niets af van de werknemers van zijn onderaannemers, noch van hun lonen en werkuren etc. Dat is allemaal interne keuzen van de onderaannemers. De onderaannemers krijgen hun opdrachten/instructies rechtsreeks op de werf, niet van T.. Soms worden bedrijfswagens van T. gebruikt door de onderaannemers. L. BVBA is een vastgoedvennootschap die het bedrijfsgebouw van T. bezit, evenals woningen in Zwevegem en Russeignies (deelgemeente van Kluisberg). Deze laatste twee worden verhuurd aan B.L. om er zijn werknemers in onder te brengen. De staat van de woningen wordt nooit gecheckt door L. BVBA.

- het verhoor van B.T. van 15 maart 2016 (bijlage 1 van NPV 504099/2016, strafdossier kافت I, map 20), waarin zij vertelt dat ze sinds drie maanden de zaakvoerder is bij T.. Voordien was D.H. de zaakvoerder. T. huurt van BV L. het gebouw, de bureaus en de showroom. T. houdt zich bezig met de verkoop en het plaatsen van tegels en algemene bouwwerken. BV L. bezit een aantal onroerende goederen. Sinds enkele jaren is zij de zaakvoerder van dit bedrijf. Ze doet eveneens de boekhouding van deze firma. BV L. verhuurt die eigendommen en ook materiaal dat gebruikt wordt in de bouw. Ze kan echter niet zeggen wie de panden huurt en tegen welke prijs. Ook over de gang van zaken bij T. kan B.T. weinig zeggen, aangezien ze nog maar enkele maanden zaakvoerder is. Er werken ongeveer acht Poolse onderaannemers voor T.. B.L. is eveneens onderaannemer. BV L. verhuurt panden aan werknemers van B.L..
- het verhoor van negende beklaagde L.G. van 15 maart 2016 (NPV 504085/2016, strafdossier kافت I, map 21, stuk 1), waarin hij vertelt dat hij zaakvoerder is van BOUWWERKEN L. en van IMMO L.. T. is een van zijn onderaannemers, die hoofdzakelijk werkt met Roemenen. Hij werkt met deze Roemenen bij gebrek aan bekwaame Belgische arbeiders en omdat er door te werken via T. perfect geweten is wat de totale kost is van een project. L.G. heeft geen idee van het statuut van de werknemers van T.. Hij legt geen verplichtingen op, doch controleert enkel of ze in orde zijn met limosa en ze de veiligheidsvoorschriften naleven. Zijn contactpersoon bij T. is een zekere "L." die ook van Roemeense nationaliteit is. Via D.H. wordt alles geregeld wat op de werf nodig is en moet gebeuren (aantal arbeiders, materiaal etc). D.H. doet ook samen met de werfleider de opvolging van de werken. Hij betaalt enkel aan T. en dit per eenheid/prestatie. Hij heeft geen zicht op de verloning, werkuren, etc. van de buitenlandse werknemers van T.. De arbeiders hebben zelf hun werkkledij mee, evenals klein werkmateriaal. Groot materiaal wordt door de hoofdaannemer geleverd of gehuurd.
- het verhoor van V.C. van 15 maart 2016 (NPV 504090/2016, strafdossier kافت I, map 21, stuk 3), waarin zij vertelt dat ze voor T. werkte als administratief bediende van 4 januari 2016 t.e.m. 8 februari 2016. Zij had als taak werfopvolging, organisatie van de werven en communicatie met werfleiders, alsook het registreren van de arbeiders van de onderaannemers (zijnde Re., B., C. en R.) via de website checkin@work.be. Zij denkt dat B.L. de zaakvoerder is of was van de ondernemingen Re., B., C. en R.. Hij factureerde op naam van deze firma's de prestaties van de arbeiders aan T.. De namen van de arbeiders werden haar aangereikt door B.L.. Zij had beschikking over een personeelslijst per onderneming van de aangeworven arbeiders, dit met naam en/of rijksregisternummer of limosanummer. B.L. gaf de namen door en zij voerde dan de namen in met aanduiding van de werf waar ze die dag(en) werkten. D.H. is de baas over alles en iedereen in T.. Niets werd geregeld zonder dat hij het wist en hij kan verbaal zeer agressief uit de hoek komen. B.T. maakt de facturen voor T. maar V.C. denkt dat ze niet weet of beseft waarmee D.H. bezig is. Ze mag geen enkele betaling uitvoeren zonder dat hij daarvoor zijn toestemming geeft. Waarschijnlijk beseft ze niet goed wat ze moet of moest doen. B.L. is de werfleider van alle arbeiders, hij regelt waar ze allen moeten werken, doch dit alles onder de regie van D.H. bepaalde waar er arbeiders nodig waren en had de eindbeslissing. D.H. geeft de opdrachten aan B.L..

de verhoren van werknemers P.M., B.G., C.AI., C.F., H.L., BUD N.D., H.F., R.A., C.G., C.Z., B.Ma., A.C. , N.V. (strafdossier kaft I, map 22), S.A., C.E., P.G. en D.E.(strafdossier kaft I, map 23), waaruit blijkt dat:

- o deze Roemeense arbeiders in dienst zijn bij E.S. SRL en zij meestal in Roemenië worden gerekruteerd om te gaan werken in België;
- o er voor de meeste arbeiders er geen schriftelijke arbeidsovereenkomst werd afgesloten, alles gebeurde mondeling;
- o de arbeiders nooit in Roemenië hebben gewerkt voor E.S. SRL (of voorganger SC S.G.);
- o verhoor D.E. (strafdossier kaft I, map 23, stuk 5): Hij werkte in het begin zonder arbeidsovereenkomst via limosa. Daarna werden door B.L. en D.H. vennootschappen opgericht per vijf arbeiders, waaronder C.. De arbeiders moesten daarvoor naar een Genks advocatenkantoor gaan, waar ze vijf blanco documenten dienden te ondertekenen;
- o de (gratis) verblijfplaats van de arbeiders in België wordt geregeld door B.L.;
- o B.A. als ploegbaas werkt en B.L. als "grote baas";
- o B.L. de (gratis) veiligheidskledij van de arbeiders regelt;
- o D.H. en B.L. samenwerken, maar D.H. geeft niet rechtstreeks instructies aan de arbeiders. D.H. wordt beschouwd als
de baas van B.L.;
- o er wordt gewerkt van 7u tot 17u en op zaterdag van 8u tot 16u. Dit met een half uur pauze per dag. De arbeiders ontvangen hiervoor 50,00 euro per dag (5,00 euro per uur), dat wordt gestort op hun rekening in Roemenië. Onkosten worden niet vergoed, er is geen verlofgeld of eindejaarspremie;
- o de arbeiders geen loonbrieven ontvangen;
- o er wordt niet betaald voor ziekte dagen, zelfs niet op vertoon van een ziektebriefje;
- o sommige arbeiders zich geïntimideerd voelen door B.A., die soms roept en scheldt;

het verhoor van werknemer B.S. (strafdossier kaft I, map 23, stuk 1), waaruit blijkt dat:

- o Hij een Poolse zelfstandige is die voor T. werkt en zijn prestaties aan T. factureert;
- o er ongeveer 20 zelfstandigen zouden werken voor T.;

het verslag van de sociale inspectie van de FOD Sociale zekerheid (strafdossier kaft IV, map 5), waaruit onder meer blijkt dat de Roemeense overheid nooit A1-certificaten heeft afgeleverd voor S.P. SRL, S.G. SRL of E.S. SRL. Alle in het kader van het onderzoek aangetroffen A1-certificaten zijn dan ook vals. Bij de huiszoeken werden ook blanco A1-certificaten aangetroffen;

- het verhoor van B.R. van 6 juni 2016 (NPV 508810/2016, strafdossier kaft IV, map 12, stuk 4), die uiteenzette dat hij D.H. heeft geholpen bij de oprichting van vier GCV's (R., B., Re. en C.), telkens met Engels Ltd's (voor dit doel opgericht door B.R.) als vennoten. Aan elke GCV werden 4 à 5 Roemenen gekoppeld als werkende vennoten. Het voordeel was dat deze werkende vennoten 24u/24u en 7 dagen op 7 konden werken en verlost waren van alle administratieve besommingen zoals A1 documenten en Limosa. Het betrof een dekmantel omdat werken via detachering teveel rompslomp inhield;
de herverhoren van B.L. (strafdossier kaft IV, map 13, NPV 504924/2016, NPV 507169/2016, 507352/2016, 509280/2016 + strafdossier kaft V, map 4, stuk 2, NPV 515733/2016), waarin deze vertelt dat hij zaakvoerder was van de Roemeense onderneming S.P. SRL, waarmee hij in België in onderaanneming werkte voor D.H.. Al zijn werknemers waren ingeschreven bij S.P. SRL. D.H. betaalde in kleine schijven en met grote vertragingen, waardoor S.P. SRL failliet ging. Daarna richtte B.L. S.G. SRL op, waarmee hij zijn activiteiten voor D.H. verderzette. Ook deze zaak ging failliet en B.L. overwoog om met alles te stoppen. D.H. richtte toen 4 vennootschappen op in België (R., B., Re. en C.), waarin B.L. en zijn Roemeense collega's werden ondergebracht als vennoten. In de praktijk was D.H. de baas en beperkte de rol van B.L. zich tot het uitvoeren van zijn opdrachten. Er waren een veertigtal Roemenen tewerkgesteld en er waren ook een aantal Poolse teams. Vanaf januari 2016 zei D.H. dat ze niet meer met de vier ondernemingen konden werken omdat hij van een advocaat had vernomen dat dit niet in orde was. B.L. moest dan een nieuwe Roemeense onderneming starten. E.S. SRL, een slapende vennootschap, werd hiervoor aangekocht en alle arbeiders/vennoten van de vier voornoemde vennootschappen werden hierin ondergebracht. B.L. kocht de vervalste A1-documenten oorspronkelijk in Roemenië voor 100,00 euro per stuk van P.E.. Later vervalste hij deze zelf, dit met volledig medeweten van D.H.;
- de analyse van de onderaannemingsovereenkomsten tussen T. en de bedrijven rond B.L. (C. en SC S.G.) (NPV 502611/2017, strafdossier kaft V, map 6, stuk 1), waaruit blijkt dat alle verantwoordelijkheid voor welzijn, betaling van sociale bijdragen aan de RSZ, betaling van de lonen, etc. contractueel wordt opgelegd aan de bedrijven rond B.L.;
- Het onderzoek naar de winstmarges bij het plaatsen van silicaatstenen (belangrijke activiteit van de ingeschakelde Roemeense arbeiders) (zie NPV 502307 /2017, strafdossier kaft V, map 6, stuk 3), waaruit blijkt dat T. een prijs hanteerde van 16 euro/m² daar waar de minimum kostprijs volgens de politie normaal gezien 30 euro/m² moet zijn. Van de 16 euro ging 9 euro naar de onderaannemer (Re., ...) en 7 euro naar T., terwijl deze laatste enkel moest voorzien in het leveren van machines en werk materiaal. De bedrijven rond B.L. maakten winst met die 9 euro, enerzijds door te lage lonen uit te keren en anderzijds door het niet betalen van sociale bijdragen in België en Roemenië;
- de analyse van de jaarrekening en balans van T. BVBA (NOV 502802/2017, strafdossier kaft V, map 6, stuk 4), waaruit blijkt dat deze onderneming bij een wettige manier van werken geen winst zou hebben gemaakt in de periode van 1 november 2013 tot maart 2016;

het eindverhoor van L.G. van 8 december 2017 (NPV517218/2017, strafdossier kافت VII, map 8, stuk 1), waarin deze onder meer verklaart dat D.H. een manipulator is die B.L. volledig in zijn greep heeft. Het bleek dat L.G. veel meer betaalde aan D.H. dan dat D.H. doorbetaalde aan B.L.;

de eindverhoren van B.L. (NPV 516100/2017 en NPV 516451/2017, strafdossier kافت VII, map 9, stukken 1 en 2), waarin hij bevestigt A1-documenten te hebben vervalst. Hij deed dit op instructie van D.H. en heeft het vermoeden dat ook B.T. A1-documenten vervalste.

4. De rechtbank merkt op dat het misdrijf vervat in artikel 181, § 1, 1°, (en oud artikel 181, lid 1,) van het Sociaal Strafwetboek wettelijk enkel toegerekend kan worden aan de werkgever, diens aangestelde of diens lasthebber.

Deze begrippen kunnen door de strafrechter autonoom worden ingevuld, in die zin dat hij er een andere betekenis of draagwijdte kan aangeven dan die welke ze in andere rechtstakken, zoals het burgerlijk of sociaal recht, hebben.

In het sociaal strafrecht is de werkgever de persoon die in feite het werkgeversgezag heeft en kan uitoefenen over de werknemers, en die dus in de feiten daadwerkelijk de bevoegdheid en de verantwoordelijkheid heeft om te zorgen voor de correcte toepassing en de naleving van de sociale wetgeving (zie nuttig: Gent 30 mei 2002, T. *Strafr.* 2003, 127).

In het sociaal strafrecht is de lasthebber van de werkgever dan weer de persoon die door de werkgever ermee is belast om buiten een band van ondergeschiktheid voor zijn rekening de naleving van de sociaalrechtelijke verplichtingen te verzekeren. Dit houdt in dat die lasthebber beschikt over het gezag en de nodige bevoegdheid om effectief over die naleving te waken, zelfs al zou die bevoegdheid zijn beperkt naar tijd en plaats. De rechter oordeelt onaantastbaar of aan die voorwaarden is voldaan. Een feitelijke zaakvoerder van een werkgever-rechtspersoon kan lasthebber zijn van die werkgever in de zin van artikel 181, § 1, 1°, Sociaal Strafwetboek mits aan de voormelde voorwaarden is voldaan. Niet is vereist dat de rechter uitdrukkelijk vaststelt dat er tussen die werkgever-rechtspersoon en die feitelijke zaakvoerder een contractuele relatie bestaat (zie nuttig: Cass. (2e k.) AR P.21.0644.N, 28 september 2021, *RABG* 2022, afl. 4, 288; *Soc. Kron.* 2023, afl. 1, 23).

5. Wat betreft de betrokken werknemers, stelt de rechtbank vast dat zij ofwel waren tewerkgesteld via detachering ofwel als werkende vennoot in de voornoemde bouwondernemingen C., Re., B. en R..

Uit de hierboven vermelde elementen van het strafdossier blijkt echter duidelijk dat de detacheringconstructie volledig vals was. De benodigde A1-documenten werden immers vervalst (zie ook verder in onderdeel II.1.a.4) en de Roemeense overheid heeft nooit A1-documenten afgeleverd. De Roemeense vennootschappen waarvoor de arbeiders beweerdelijk aan het werk waren, waren postbusvennootschappen zonder enige reële activiteit in eigen land (Roemenië). Zelfs het administratief beheer van die buitenlandse vennootschappen gebeurde in België. De arbeiders werden aangeworven om in België te werken en hebben hun arbeid gewoonlijk steeds in België verricht.

Wat betreft de arbeiders die werden ingeschakeld als werkende vennoot in de bouwondernemingen C., Re., B. en R., is er naar het oordeel van de rechtbank duidelijk sprake van schijnzelfstandigheid.

De rechtbank wijst in dit verband op de artikelen 331 en 332 van Titel XIII van de programmawet (I) van 27 december 2006, wat de aard van de arbeidsrelaties betreft (hierna: de Arbeidsrelatiewet). Uitgangspunt hierbij is dat partijen vrij zijn in de keuze van hun samenwerkingsvorm. De door partijen gekozen vorm van samenwerking (inzonderheid arbeidsovereenkomst of zelfstandige samenwerking) vormt het vertrekpunt. Herkwalificatie is echter mogelijk wanneer er in de feitelijke uitvoering van de overeenkomst voldoende elementen aanwezig zijn die onverenigbaar zijn met de gekozen kwalificatie.

De rechtbank wijst tevens op het artikel 337/1, §1, van de Arbeidsrelatiewet, dat onder andere voor de uitoefening van werken in onroerende staat voorziet in een weerlegbaar vermoeden van het bestaan van een arbeidsovereenkomst indien meer dan de helft van de hierna volgende criteria (opgesomd in artikel 337/2 van de voormelde wet) vervuld zijn:

- a) ontstentenis van enig financieel of economisch risico in hoofde van diegene die de werkzaamheden uitvoert, zoals dit onder meer het geval is:
 - a. bij ontstentenis van een persoonlijke en substantiële investering in de onderneming met eigen middelen, of,
 - b. bij ontstentenis van een persoonlijke en substantiële deelname in de winsten en de verliezen van de onderneming;
- b) ontstentenis van verantwoordelijkheid en beslissingsmacht aangaande de financiële middelen van de onderneming in hoofde van diegene die de werkzaamheden uitvoert;
- c) ontstentenis van beslissingsmacht over het aankoopbeleid van de onderneming in hoofde van diegene die de werkzaamheden uitvoert;
- d) ontstentenis van beslissingsmacht over het prijsbeleid van de onderneming in hoofde van diegene die de werkzaamheden uitvoert, behoudens wanneer de prijzen wettelijk zijn vastgelegd;
- e) de ontstentenis van resultaatsverbintenis betreffende de overeengekomen arbeid;
- f) de garantie op betaling van een vaste vergoeding, ongeacht de bedrijfsresultaten of de omvang van de prestaties geleverd door diegene die de werkzaamheden uitvoert;
- g) het zelf geen werkgever zijn van persoonlijk en vrij aangeworven personeel of het ontbreken van de mogelijkheid om voor de uitvoering van het overeengekomen werk personeel aan te werven of zich te laten vervangen;
- h) het zich niet voordoen als een onderneming ten overstaan van andere personen of hoofdzakelijk of gewoonlijk voor één medecontractant werken;
- i) in ruimtes werken waarvan men niet de eigenaar of de huurder is of werken met materiaal dat ter beschikking wordt gesteld, gefinancierd of gewaarborgd door de medecontractant.

Ter zake stelt de rechtbank vast dat aan alle hierboven opgesomde criteria is voldaan, zodat er een weerlegbaar vermoeden van arbeidsovereenkomst is voor wat betreft de werknemers van de tenlastelegging A die geïdentificeerd worden met de nrs. 10, 11, 14, 29, 31, 60, 67, 70, 71, 75, 80, 87, 91, 96, 101, 107 en 109 (zie identificatie werkende vennoten in R. GCV (NPV 503873/2017, strafdossier kft V, map 5, stuk 6), B. GCV (NPV 503941/2017, strafdossier kft V, map 5, stuk 7), C. GCV (NPV 504048/2017, strafdossier kft V, map 5, stuk 8), Re. GCV (NPV 504194/2017, strafdossier kft V, map 5, stuk 9) en lijst PARTENA, strafdossier kft V, map 10).

Uit de verhoren van de betrokken arbeiders en van tweede beklagde, blijkt immers dat de arbeiders een vaste vergoeding kregen per gepresteerd uur werk en zodoende niet deelden in winst of verlies van de bouwondernemingen en ook geen resultaatsverbintenis aangingen betreffende hun arbeid. Zij hadden geen enkele beslissingsmacht inzake de financiële middelen, het aankoopbeleid en het prijsbeleid van de ondernemingen waarin zij als werkend vennoot waren ingeschreven. Zij waren zelf geen werkgever en werkten voor één medecontractant, met name derde beklagde. Tot slot werkten zij met materiaal dat hen ter beschikking werd gesteld door anderen. Er is geen enkele aanwijzing dat deze situatie anders zou zijn voor de niet-verhoorde werknemers.

Er wordt door beklagden geen enkel element aangereikt dat voormeld vermoeden weerlegt. Wel integendeel, de hierboven aangehaalde elementen, en in het bijzonder de verklaringen die de arbeiders aflegden over hun arbeidsvoorwaarden en -omstandigheden, wijzen erop dat de beklagden wel degelijk gezag en hiërarchisch toezicht uitoefenden met betrekking tot de organisatie van de arbeid en de arbeidstijd.

Er wordt ook gewezen op het verhoor van wijlen vijfde beklagde van 6 juni 2016 (NPV 508810/2016, strafdossier kaft IV, map 12, stuk 4), waaruit deze onder meer uitlegde dat de vier bouwondernemingen werden opgericht als "dekmantel", omdat werken via detachering teveel rompslomp inhield.

De rechtbank is voorts van oordeel dat deze onwettige constructies erop gericht waren het werkgeverschap van de derde beklagde te verhullen.

De meeste van de ondervraagde arbeiders stellen te werken voor T.. Verschillende arbeiders denken dat tweede beklagde de baas is van T., doch de meesten beschouwen eerste beklagde als de "grote baas" boven tweede beklagde. Sommigen dragen werkkledij van T.. Uit de observaties blijkt tevens dat de arbeiders iedere ochtend verzamelen op het terrein van T., om daarna naar de verschillende werven te worden gevoerd.

Daarnaast wijst de rechtbank op het verhoor van V.C. van 15 maart 2016 (NPV 504090/2016, strafdossier kaft I, map 21, stuk 3), die stelde dat tweede beklagde de werfleider is van alle arbeiders, doch dit alles onder de regie van eerste beklagde. Eerste beklagde bepaalde waar er arbeiders nodig waren en had de eindbeslissing. Eerste beklagde gaf de opdrachten aan tweede beklagde.

Het lijkt zodoende geen twijfel dat de betrokken arbeiders in werkelijkheid een arbeidsrelatie hadden met T. (derde beklagde). Zij werkten onder het gezag van deze onderneming, dat in de praktijk werd uitgeoefend door eerste en tweede beklagde, die respectievelijk lasthebber en aangestelde van derde beklagde waren (zie verder).

6. De rechtbank stelt vast dat eerste beklagde tot januari 2016 zaakvoerder was van derde beklagde. Vanaf dan nam zijn vriendin, de achtste beklagde, deze functie over. De reden hiervoor was dat derde beklagde bij arrest van 28 september 2015 door het Hof van beroep te Gent, werd veroordeeld tot een verbod om de functie van bestuurder, commissaris of zaakvoerder van een vennootschap uit te oefenen.

Uit het onderzoek naar de mandaten, aandelen en geldstromen van T. BVBA (NPV 503437 /2017, strafdossier kft V, map 5, stuk 4), blijkt dat eerste beklagde ook na zijn ontslag duidelijk de controle over het bedrijf bleef behouden. Hij behield volmacht over de rekeningen en bleef ook hoofdaandeelhouder met 146 van de 186 aandelen. De leidt geen twijfel dat hij ook vanaf januari 2016 de volledige controle had over het bedrijf. Hij speelde een belangrijke, om niet te zeggen onmisbare rol bij het binnenhalen van opdrachten en bij het organiseren van de werken.

Derde beklagde moet dan ook worden beschouwd als de lasthebber van derde beklagde in de zin van het artikel 181, § 1, 1°, (en oud artikel 181, lid 1,) van het Sociaal Strafwetboek.

7. Uit het strafdossier en in het bijzonder uit de hierboven aangehaalde elementen ervan blijkt volgens de rechtbank dat tweede beklagde onder gezag stond van derde beklagde en diens lasthebber eerste beklagde.

Uit de aangehaalde verhoren blijkt ontegensprekelijk dat eerste beklagde algemeen werd beschouwd als de baas van tweede beklagde. Dit blijkt uit de verhoren van betrokken arbeiders maar ook uit het voormelde verhoor van V.C., administratief bediende bij T., die uitdrukkelijk aangaf dat eerste beklagde de regie had over alles, dat deze bepaalde waar er arbeiders nodig waren, dat deze eindbeslissing had en de nodige opdrachten gaf aan tweede beklagde, die als werfleider optrad. Ook tweede beklagde zelf gaf in verhoor aan dat eerste beklagde zijn baas was en dat de rol van tweede beklagde zich eigenlijk beperkte tot het uitvoeren van opdrachten. Negende beklagde ging in zijn eindverhoor van 8 december 2017 (NPV517218/2017, strafdossier kft VII, map 8, stuk 1) zelfs zo ver te verklaren dat eerste beklagde een manipulator is die tweede beklagde volledig in zijn greep had.

Daarnaast moet worden opgemerkt dat tweede beklagde exclusief voor derde beklagde werkte. Eerste beklagde regelde alle opdrachten, bepaalde op welke plaatsen hoeveel werkvolk nodig was en bepaalde aan welke prijzen er werd gewerkt. Tweede beklagde was aldus *de facto* aan handen en voeten gebonden aan de beslissingen en het gezag van eerste beklagde.

Onder meer gelet op deze elementen, is de rechtbank van oordeel dat er een duidelijke gezagsverhouding bestond tussen tweede beklagde enerzijds en derde beklagde anderzijds, waarbij eerste beklagde optrad als lasthebber van derde beklagde. Tweede beklagde dient dan ook te worden beschouwd als werknemer/aangestelde van derde beklagde. De rol van tweede beklagde bestond onder meer in het ronselen en het begeleiden van de arbeiders die derde beklagde nodig had teneinde de bouwopdrachten uit te voeren die door eerste beklagde werden binnengehaald.

8. Eerste, tweede en derde beklagde zijn aldus strafrechtelijk aansprakelijk voor de uitvoering van de vereiste dimona-meldingen van deze werknemers.

Vraag blijft dan hoeveel werknemers er ter zake betrokken zijn voor wat betreft de feiten onder tenlastelegging A, gegeven dat sterk wordt gecontesteerd door (onder andere) eerste beklagde.

9. Wat betreft het aantal betrokken werknemers, stelt de rechtbank vast dat het arbeidsauditoraat ter zitting van 26 mei 2023 melding heeft gemaakt van een verkeerde mistelling, in die zin dat in de opsomming van betrokken werknemers het nummer 62 ontbreekt. Er is aldus sprake van 116 i.p.v. 117 betrokken werknemers.

10.

De rechtbank neemt daarnaast kennis van bijlage 1 bij de conclusie van het arbeidsauditoraat, waarin een overzicht wordt gegeven van de bij tenlastelegging A betrokken werknemers, met toelichting van de vindplaats in het dossier.

De rechtbank wenst in dit verband te wijzen op de verhoren van tweede beklagde, hierboven aangehaald, waarin deze uitdrukkelijk vermeldt dat hij geen opdrachtgevers voor werken in Roemenië heeft en dat hij nog nooit een factuur in Roemenië heeft uitgeschreven. Alle door hem aangeworven ingeschakelde arbeiders zijn ofwel ingezet via een constructie van valse detachering (waarbij de A1-documenten werden vervalst) ofwel via een constructie van schijnzelfstandigheid (als werkende vennoot in de firma's R., B., Re. en C.), telkens voor de uitvoering van opdrachten voor derde beklagde in België. Tweede beklagde werkte exclusief in opdracht van derde beklagde, hij bediende geen andere bouwerven of opdrachtgevers. De rechtbank merkt daarbij ook op dat tweede beklagde geen enkel voordeel heeft bij het artificieel aandikken van het aantal betrokken werknemers, wel integendeel. Er kan aldus zonder enige twijfel worden besloten dat alle werknemers die zijn ingeschakeld door tweede beklagde, werkten in een constellatie waarbij ze (met toepassing van de eerder vermelde juridische beginselen) dienen te worden beschouwd als werknemers van derde beklagde.

Vraag rest alleen welke personen door tweede beklagde werden ingeschakeld voor de bouwopdrachten en dus moesten worden gemeld via dimona, wat hieronder verder wordt bekeken.

8. Eerste beklagde argumenteert omtrent een aantal door hem bij naam genoemde werknemers dat deze niet kunnen worden beschouwd als werknemers betrokken bij de feiten onder de tenlastelegging A:

- wat betreft O.J. (nr. 86) op de lijst van betrokken werknemers voor tenlastelegging A), stelt de rechtbank vast dat deze wel degelijk is terug te vinden in het strafdossier, namelijk in het NPV 503455/2016 (strafdossier kaft I, map 10, stuk 8) waarin de werfmeldingen en limosa-meldingen van derde beklagde zijn opgenomen voor 2013-2016. Daarnaast wordt hij ook vermeld in onderzoeksverslag van de sociale inspectie van 17 juli 2014 (strafdossier kaft I, map 2, stuk 12, bijlage 8), waar de werknemers en arbeidsrelaties van de Roemeense ondernemingen van tweede beklagde staan opgesomd. Gelet op de principes zoals uiteengezet in randnr. 7, moet deze persoon, in tegenstelling tot wat eerste beklagde argumenteert, wel degelijk als betrokken werknemer worden beschouwd.
- wat betreft A.I. (nr. 1), stelt de rechtbank vast uit het PV huiszoeking (NPV 504193/2016, strafdossier kaft III, map 1, stuk 41) te (...), op geen enkele wijze blijkt dat deze wordt tewerkgesteld door één van de beklagden. Eerste beklagde moet met betrekking tot deze persoon worden vrijgesproken.
- wat betreft B.C. (nr. 21), stelt de rechtbank op grond van het onderzoeksverslag van de sociale inspectie van 17 juli 2014 (strafdossier kaft I, map 2, stuk 12, bijlage 8) vast dat deze persoon Limosa werd aangemeld in een arbeidsrelatie met S.P. SRL, waarvan tweede beklagde zaakvoerder was. Gelet op de principes zoals uiteengezet in randnr. 7, moet deze persoon, in tegenstelling tot wat eerste beklagde argumenteert, wel degelijk als een betrokken werknemer worden beschouwd.
- wat betreft B.A. (nr. 17), stelt de rechtbank vast dat er onvoldoende aanwijzingen zijn terug te vinden in het strafdossier. Eerste beklagde moet met betrekking tot deze persoon worden vrijgesproken.

- wat betreft D.C. (nr. 47), stelt de rechtbank vast dat de tweede beklagde deze persoon vernoemde tijdens zijn herverhoor op 14 juni 2016 (NPV 509280/2016, strafdossier kaft IV, map 13, stuk 5), met name wanneer de politiediensten samen met tweede beklagde de namen overlopen die vermeld staan op een bord dat werd aangetroffen tijdens de huiszoeking bij beklagde thuis. Dit bord werd door tweede beklagde gebruikt om zijn werkplanning te organiseren. D.C. werkte aldus zonder enige twijfel onder tweede beklagde en moet, gelet op de principes zoals uiteengezet in randnr. 7, wel degelijk als een betrokken werknemer worden beschouwd.
- wat betreft M.V. (nr. 72), stelt de rechtbank vast dat zijn aanwezigheid op de werf niet alleen *de visu* werd vastgesteld (zie NPV 202270/2015, strafdossier kaft I, map 2, stuk 25), maar dat hij ook vermeld staat in het NPV 503455/2016 (strafdossier kaft I, map 10, stuk 8) waarin de werfmeldingen en limosameldingen van derde beklagde zijn opgenomen voor 2013-2016. Daarnaast staat hij vermeld in het onderzoeksverslag van de sociale inspectie van 17 juli 2014 (strafdossier kaft I, map 2, stuk 12, bijlage 8) waarin onder meer de arbeidsrelaties worden weergegeven van de Roemeense firma's van tweede beklagde. M.V. werd tevens aangetroffen op het adres (...) (zie NPV 003960/2014, strafdossier kaft I, map 2, stuk 15) naar aanleiding van een controle door de wijkagent in verband met de gemeentelijke bepalingen inzake leegstand en aangifte tweede verblijfplaats. M.V. werkte aldus zonder enige twijfel onder tweede beklagde en moet, gelet op de principes zoals uiteengezet in randnr. 7, wel degelijk als een betrokken werknemer worden beschouwd.
- wat betreft T.M. (nr. 113), stelt de rechtbank vast dat zijn aanwezigheid op de werf niet alleen *de visu* werd vastgesteld (zie NPV 202270/2015, strafdossier kaft I, map 2, stuk 25), maar dat hij ook vermeld staat in het NPV 503455/2016 (strafdossier kaft I, map 10, stuk 8) waarin de werfmeldingen en limosameldingen van derde beklagde zijn opgenomen voor 2013-2016. Daarnaast staat hij vermeld in het onderzoeksverslag van de sociale inspectie van 17 juli 2014 (strafdossier kaft I, map 2, stuk 12, bijlage 8) waarin onder meer de arbeidsrelaties worden weergegeven van de Roemeense firma's van tweede beklagde. T.M. werkte aldus zonder enige twijfel onder tweede beklagde en moet, gelet op de principes zoals uiteengezet in randnr. 7, wel degelijk als een betrokken werknemer worden beschouwd.

Eerste beklagde somt daarnaast een aantal werknemers op waarvoor volgens hem enkel een limosa-melding is gebeurd (nrs. 20, 37, 79, 88 en 102) en argumenteert dat een limosamelding voor een gedetacheerde werknemer op zich geen bewijs is van het bestaan van een arbeidsrelatie (onder gezag).

De rechtbank wenst in dit verband haar motivering in randnr. 5 in herinnering te brengen, onder meer het vermoeden van het bestaan van een arbeidsovereenkomst. Een limosa-melding is naar het oordeel van de rechtbank ter zake wel degelijk afdoende.

Uit de verklaringen van tweede beklagde blijkt immers dat er nooit sprake is geweest van een geldige detachering of zelfstandigheid van de werknemers. De opgesomde personen werden naar België gehaald om te werken onder tweede beklagde en verbleven tijdens de werken ook in woningen die werden geregeld door o.a. tweede en eerste beklagde. Hierboven bleek ook duidelijk dat tweede beklagde nauwgezet een werkplanning bijhiel (zie herverhoor tweede beklagde van 14 juni 2016 (NPV 509280/2016, strafdossier kaft IV, map 13, stuk 5), waarin de politiediensten samen met tweede beklagde de namen overlopen die vermeld staan op een bord met werkplanning dat werd aangetroffen tijdens de huiszoeking bij beklagde thuis, evenals de gewerkte uren en uitbetaalde salarissen (zie kaft van tweede beklagde met overzicht van uitbetaalde salarissen (NPV 512953/2016, kaft XII, stuk 6) en agenda van tweede beklagde waarin gewerkte

uren worden bijgehouden (NPV 506487/2016, kaft II, map 4, stuk 5)). De omstandigheden van de zaak en meer bepaald de nauwkeurige opvolging van de arbeiders door vooral tweede beklagde, zijn dan ook van dien aard dat het compleet ongeloofwaardig is om te stellen dat de limosameldingen ter zake niet zouden corresponderen met de werkelijkheid. De rechtbank wenst tevens nog op te merken dat de aanwezigheid van M.A. (nr. 79) en SALAG EAN Florin (nr. 102) op de werven ook *de visu* werd vastgesteld (zie NPV 202270/2015, strafdossier kaft I, map 2, stuk 25). CONSTANTIN Adrian (nr. 37), MILAC Alexandru (nr. 79), DANIEL Paul (nr. 88) en S.F. (nr. 102) worden ook vermeld in de kaft van tweede beklagde met overzicht van uitbetaalde salarissen (NPV 512953/2016, kaft XII, stuk 6).

Tot slot beweert eerste beklagde dat een aantal werknemers enkel in de lijst zijn opgenomen op grond van de hoger vernoemde planning van tweede beklagde, waarvan hij de waarachtigheid in twijfel trekt. Het gaat volgens hem meer bepaald om de personen met nrs. 8, 10-12, 14-16, 24, 28-32, 36, 38, 42, 44, 48, 50, 52, 54, 56, 60, 63-65, 67, 70, 71, 75, 77, 78, 80, 82, 83, 87, 89, 91, 92, 94, 96, 99, 100, 101, 103, 104, 107-110, 112 en 114-116.

De rechtbank stelt dat de argumentering van eerste beklagde op dit vlak feitelijk onjuist is.

Voor de nrs. 8, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 24, 28, 29, 30, 31, 32, 36, 38, 42, 44, 48, 50, 52, 54, 56, 60, 63, 64, 65, 67, 71, 75, 77, 78, 80, 82, 83, 87, 89, 91, 92, 94, 99, 100, 101, 103, 104, 107, 108, 109, 110, 112, 114, 115 en 116 werden limosavermeldingen teruggevonden (zie NPV 503455/2016 (strafdossier kaft I, map 10, stuk 8) waarin de werfmeldingen en limosameldingen van derde beklagde zijn opgenomen voor 2013-2016 en/of het onderzoeksverslag van de sociale inspectie van 17 juli 2014 (strafdossier kaft I, map 2, stuk 12, bijlage 8) waarin onder meer de arbeidsrelaties worden weergegeven van de Roemeense ondernemingen van tweede beklagde alsook voor bepaalde onder hen vermeldingen in een kaft van tweede beklagde met overzicht van uitbetaalde salarissen (NPV 512953/2016, kaft XII, stuk 6) en in een agenda van tweede beklagde waarin gewerkte uren worden bijgehouden (NPV 506487/2016, kaft II, map 4, stuk 5).

Voor de nrs. 10, 14, 31, 36, 38, 54, 64, 70 en 101 werd de aanwezigheid op de werven ook *de visu* vastgesteld (zie NPV 202270/2015, strafdossier kaft I, map 2, stuk 25).

De nrs. 2, 6, 10, 13, 14, 16, 22, 23, 25, 26, 29, 31, 34, 35, 36, 40, 43, 49, 51, 54, 64, 66, 70, 72, 75, 76, 79, 85, 95, 97, 101, 102, 109 en 113 werden aangetroffen in huizen die hen door (bemiddeling van) tweede beklagde gratis ter beschikking werden gesteld (zie aanvankelijk PV KO.F1.0063323/2013, strafdossier kaft I, map 1, stuk 1; NPV 200584/2015, strafdossier kaft I, map 2, stuk 24; NPV 003960/2014, strafdossier kaft I, map 2, stuk 15; NPV 003090/2014, strafdossier kaft I, map 2, stuk 5; NPV 206601/2015, strafdossier kaft I, map 3, stuk 1).

Van de nrs. 10, 11, 14, 29, 31, 60, 67, 70, 71, 75, 80, 87, 91, 96, 101, 107 en 109 is vastgesteld dat zij in een situatie van schijnzelfstandigheid werden ingeschakeld als werkend venoot in (één of meer van) de firma's R., C., Re. en B. (zie identificatie werkende vennoten in R. GCV (NPV 503873/2017, strafdossier kaft V, map 5, stuk 6), B. GCV (NPV 503941/2017, strafdossier kaft V, map 5, stuk 7), C. GCV (NPV 504048/2017, strafdossier kaft V, map 5, stuk 8), Re. GCV (NPV 504194/2017, strafdossier kaft V, map 5, stuk 9) en lijst PARTENA, strafdossier kaft V, map 10). De rechtbank verwijst in dit verband naar haar motivering in randnr. 5.

Los van de werknemers die door eerste beklagde in twijfel worden getrokken, merkt de rechtbank

op dat uit het verhoor van werknemer B.5. (nr. 19) (strafdossier kaft I, map 23, stuk 1) blijkt dat deze zelf zegt dat hij een Poolse zelfstandige is die onder meer doch niet exclusief voor T. werkt en zijn prestaties aan BV T. factureert. Hij zou ook regelmatig in Polen werken als zelfstandige. De rechtbank verwijst in deze naar de juridische principes inzake de beoordeling van (schijn)zelfstandigheid zoals uiteengezet in randnr. 5. Er zijn geen (of geen afdoende) aanwijzingen in

het strafdossier terug te vinden dat deze persoon werd ingeschakeld in een constructie van schijnzelfstandigheid als werkend vennoot of via valse detachering.

In het algemeen stelt de rechtbank vast dat elk van de opgesomde personen (met uitzondering van de nrs. 1, 17 en 19) is terug te vinden in één of meer van de hogervermelde elementen van het strafdossier, dit in de voornoemde constructies van valse detachering en/of schijnzelfstandigheid en dit voor de periodes opgenomen in de tenlastelegging.

Gelet op het strafdossier en in het bijzonder op bovenstaande elementen is de rechtbank van oordeel dat de feiten onder tenlastelegging A, behalve voor zover deze betrekking hebben op de werknemers A.I. (nr. 1), B.A. (nr. 17) en B.S. (nr. 19), bewezen zijn in hoofde van eerste beklaagde. Rekening houdend met het ontbreken van werknemer 62, stelt de rechtbank aldus vast dat er 113 betrokken werknemers zijn voor wat betreft de tenlastelegging A.

II.1.a.4. Feiten onder tenlasteleggingen B en C

1. De feiten onder de tenlasteleggingen B en C betreffen valsheid respectievelijk gebruik van valse stukken in sociaal strafrecht, meer precies valse A1-documenten.

Eerste beklaagde stelt dat niet wordt bewezen dat hij iets te maken had met de vervalsing van de A1-documenten of het gebruik ervan.

2. De rechtbank wenst in dit verband te verwijzen naar het strafdossier en in het bijzonder naar de volgende elementen:

- het vervalst A1 document (uitgevende instantie is verkeerd), aangetroffen tijdens de huiszoeking te (...) 176/022 (NPV 506842/2016, strafdossier kaft IV, map 11, stuk 1);
het verslag van de sociale inspectie van de FOD Sociale zekerheid (strafdossier kaft IV, map 5), waaruit onder meer blijkt dat de Roemeense overheid nooit A1-documenten heeft afgeleverd voor S.P. SRL, S.G. SRL of E.S. SRL. Alle in het kader van het onderzoek aangetroffen A1-certificaten zijn dan ook vals. Bij de huiszoeken werden ook blanco A1-documenten aangetroffen;
- het NPV 505787/2017 met beschrijving van de vervalste A1-documenten;
- het onderzoeksverslag van de RSZ (NPV 516117/2017, strafdossier kaft V, map 15, stuk 2), met een overzicht van de vervalste Roemeense A1-documenten;
- de analyse van de vervalsing van de Poolse A1-documenten (NPV 515284/2017, strafdossier kaft V, map 16, stuk 1);
- de herverhoren van B.L. (strafdossier kaft IV, map 13, NPV 504924/2016, NPV 507169/2016, 507352/2016, 509280/2016), waarin deze vertelt dat hij oorspronkelijk vervalste A1-documenten in Roemenië kocht voor 100,00 euro per stuk van P.E.. Later vervalste hij deze zelf, dit met volledig medeweten van D.H.
- eindverhoren B.L. (NPV 516100/2017 en NPV 516451/2017, strafdossier kaft VII, map 9, stukken 1 en 2), waarin hij zijn vervalsing van A1 documenten toegeeft. Hij deed dit op instructie van D.H. en heeft het vermoeden dat ook B.T. A1-documenten vervalste.

3. In de PC van eerste beklagde werden vervalste A-1 documenten aangetroffen (zie NPV 511131/2016, strafdossier kaft XIII, stuk 1), doch in zoverre niet vaststaat wie toegang had tot deze pc, valt niet met zekerheid af te leiden of eerste beklagde eigenhandig de vervalsingen uitvoerde. Uit de bovenvermelde elementen van het strafdossier blijkt niettemin ontegensprekelijk dat hij hiertoe vanuit zijn leidende rol tegenover tweede beklagde de opdracht heeft gegeven. Deze A1-documenten waren immers een cruciaal onderdeel van de valse detacheringsconstructie die door eerste, tweede en derde beklagde werd opgezet. Door zijn instructies werkte eerste beklagde rechtstreeks mee aan de uitvoering van deze misdrijven, zodat hij als mededader in de zin van artikel 66 Strafwetboek moet worden beschouwd.

Gelet op het strafdossier en in het bijzonder op bovenstaande elementen is de rechtbank van oordeel dat de feiten onder tenlasteleggingen B en C bewezen zijn in hoofde van eerste beklagde.

II.1.4.5. Feiten onder tenlastelegging D

1. De feiten onder de tenlasteleggingen D betreffen het niet te hebben uitbetaald van het loon van een werknemer op de datum dat het loon invorderbaar is.

De rechtbank verwijst naar de hierboven in randnummer 3 van onderdeel II.1.a.3. aangehaalde elementen van het strafdossier met betrekking tot de verloning van de arbeiders. Hieruit blijkt dat er (minstens) werd gewerkt van 7u tot 17u en op zaterdag van 8u tot 16u, dit met een half uur pauze per dag. De arbeiders ontvingen hiervoor 50,00 euro per dag (5,00 euro per uur), dat werd gestort op hun rekening in Roemenië. Onkosten werden niet vergoed, er was geen vakantiegeld of eindejaarspremie. De arbeiders ontvingen geen loonbrieven en er werd niet betaald voor ziekte dagen, zelfs niet op vertoon van een ziektebriefje.

De onderbetaling van de betrokken arbeiders werd mogelijk gemaakt via constructies van valse detachering en schijnzelfstandigheid.

De rechtbank verwijst daarnaast naar haar motivering in randnummers 4-6 van onderdeel II.1.a.3., dewelke ook hier moet worden toegepast. De arbeiders die door tweede beklagde werden geronseld en geleid teneinde de opdrachten uit te voeren die werden opgelegd door derde beklagde (en eerste beklagde als lasthebber), moeten worden beschouwd als werknemers van derde beklagde. Eerste, tweede en derde beklagde zijn zodoende als respectievelijk lasthebber, aangestelde en werkgever in de zin van het artikel 162 van het sociaal strafwetboek strafrechtelijk aansprakelijk voor de uitbetaling van het werknemersloon.

Inzake het aantal betrokken werknemers verwijst de rechtbank naar de berekening van het illegaal vermogensvoordeel door niet betaalde lonen van de Roemeense werknemers (onderzoek FOD werkgelegenheid - NPV 509837/2017, strafdossier kaft V, map 14, stuk 1), waar voor ieder van de 91 arbeiders het vermogensvoordeel werd berekend en de periodes van tewerkstelling werden aangegeven. Tevens kan worden gewezen op de berekening van het illegaal vermogensvoordeel door ontdoken sociale bijdragen voor de Roemeense werknemers (onderzoek FOD Sociale Zekerheid – sociale inspectie - NPV 517377/2016, strafdossier kaft V, map 13, stuk 1). De bronnen voor dit onderzoek bestonden uit een in beslag genomen ringmap, getiteld "SALARII", waarin tweede beklagde nauwkeurig de gewerkte periodes en uitbetaalde lonen bijhield. Verder werd gesteund op de aanmeldingen checkin@work, twee agenda's van tweede beklagde waarin per werknemer werd bijgehouden wie waar werkte en de gegevens uit de limosa-databank. De opgesomde werknemers, lonen en periodes worden bijgevolg grondig gestaafd door het strafdossier.

De rechtbank stelt echter vast dat de nrs. 63 en 64 op de lijst dezelfde persoon is (zie ook de opsomming van aliases in tenlastelegging A voor nr. 80). Dit heeft echter geen impact op de berekening van het vermogensvoordeel, aangezien er geen overlapping is van gewerkte periodes (zie NPV 509837/2017, strafdossier kft V, map 14, stuk 1, bijlage 1/63 en 1/64).

2. Gelet op het strafdossier en in het bijzonder op bovenstaande elementen is de rechtbank van oordeel dat de feiten onder tenlastelegging D bewezen zijn in hoofde van eerste beklaagde. Rekening houdend met de dubbel telling van werknemers 63 en 64, stelt de rechtbank aldus vast dat er slechts 90 betrokken werknemers zijn voor wat betreft de tenlastelegging D.

II.1.a.6. Feiten onder tenlastelegging E

1. De feiten onder de tenlasteleggingen E betreffen mensenhandel met verzwarende omstandigheden, dit met betrekking tot 117 slachtoffers.

Er is volgens artikel 433*quinquies* van het Strafwetboek onder andere sprake van mensenhandel wanneer een persoon zich schuldig maakt aan de werving, het vervoer, de overbrenging, de huisvesting, de opvang van een persoon, het nemen of de overdracht van de controle over hem met als doel het verrichten van werk of het verlenen van diensten, in omstandigheden die in strijd zijn met de menselijke waardigheid. Het misdrijf veronderstelt dus een concrete handeling (werving, vervoer, overbrenging, etc.) met een concrete bedoeling, die onder meer kan bestaan in het (willen) uitbuiten van arbeidskrachten. Het misdrijf mensenhandel is om die reden een misdrijf dat zich kenmerkt door een bijzonder opzet.

De rechtbank onderstreept dat er sprake kan zijn van het misdrijf mensenhandel wanneer is aangetoond dat in hoofde van de dader de bedoeling bestond om personen economisch uit te buiten, ook al is het door omstandigheden niet reëel en effectief gekomen tot een situatie van uitbuiting (*Parl. St. Kamer 2004-2005, nr. 1560/1, 20; zie nuttig: Cass. 5 juni 2018, NC 2019, 541*). Omgekeerd is het zo dat het misdrijf niet is voltrokken louter en alleen omdat er sprake is van het verrichten van arbeid in mensenwaardige omstandigheden. Het moet wel degelijk vaststaan dat in hoofde van de dader de bedoeling bestond om de betrokken personen in die omstandigheden aan het werk te zetten. Dit bijzonder opzet kan wel worden afgeleid uit de materiële feiten, zoals ze zich voordoen of hebben voorgedaan (*Parl. St. Kamer 2004-2005, nr. 1560/1, 20; zie nuttig: Cass. 8 oktober 2014, Arr.Cass. 2014, 2103*).

Dwang is geen constitutief bestanddeel van het misdrijf, doch slechts een verzwarende omstandigheid (zie nuttig: Rb. West-Vlaanderen (afd. Kortrijk) 23 oktober 2017, *RABG 2019, 244*). Toestemming met de voorgenomen of daadwerkelijke uitbuiting is zonder invloed op het bestaan van het misdrijf (zie artikel 433*quinquies*, §1, 2de lid, van het Strafwetboek)

Bij de invoering van artikel 433*quinquies* van het Strafwetboek benadrukte de wetgever dat het loutere feit dat een tewerkstelling niet in overeenstemming is met de (toepasselijke) sociale wetgeving op zich niet gelijkstaat met het verrichten van arbeid in strijd met de menselijke waardigheid. Zwartwerk, of zelfs de illegale tewerkstelling van een buitenlandse onderdaan, vereenzelvigd zich dus niet zomaar met economische uitbuiting via arbeid (*Parl. St. 2004-2005, nr. 1560/1, 19*).

Volgens de wetgever kunnen de volgende elementen wijzen op mensenwaardige omstandigheden:

- een loon dat kennelijk niet in verhouding staat tot het zeer grote aantal verrichte arbeidsuren, eventueel zonder rustdag, of het verstrekken van niet-betaalde diensten, met als maatstaf het gemiddeld maandelijks minimuminkomen zoals bedoeld in een in de Nationale Arbeidsraad gesloten collectieve arbeidsovereenkomst;

- een arbeidsklimaat dat kennelijk niet in overeenstemming is met de normen opgelegd in de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

Dat artikel 433^{quinquies} van het Strafwetboek handelingen bestraft die bedoeld zijn om één of meerdere personen arbeid te laten verrichten in strijd met de menselijke waardigheid, kan volgens deze rechtbank in de Belgische rechtsorde niet los gezien worden van artikel 23 van de Grondwet dat bepaalt dat iedereen het recht heeft om een menswaardig leven te leiden, hetgeen inzonderheid ook de volgende rechten omvat:

- het recht op billijke arbeidsvoorwaarden en op een billijke beloning;
- het recht op informatie, overleg en collectief onderhandelen;
- het recht op sociale zekerheid;
- het recht op bescherming van de gezondheid.

Artikel 23 van de Grondwet verankert met andere woorden het beginsel dat arbeid waardig moet zijn. Arbeid is waardig wanneer deze kan worden verricht in omstandigheden van vrijheid, billijkheid en veiligheid (cf. Rapport van de directeur-generaal van de IAO, *Decent work*, Internationale Arbeidsconferentie, Geneve, 87ste sessie (1999)).

De rechtbank stelt ter zake vast dat de arbeidsauditeur van oordeel is dat er voor de ruime periode van 1 april 2010 tot en met 22 maart 2016 ten aanzien van 117 werknemers sprake is van mensenhandel door economische uitbuiting, omdat:

- de slachtoffers zich in een onwettige en precaire toestand bevonden;
- de tewerkstelling in strijd was met de menselijke waardigheid, dit door te lage verloning, te lange werkdagen, het gebrek aan sociale bescherming, de uitoefening van moreel geweld, een volledige afhankelijkheid wat betreft vervoer en een slechte huisvesting.

Eerste beklagde argumenteert dat er geen sprake is van een materieel element in zijn hoofd. Ondergeschikt stelt hij dat er geen sprake is van enige strijdigheid met de menselijke waardigheid. Inzake de door het arbeidsauditoraat vermelde verzwarende omstandigheden, stelt eerste beklagde dat hij geen gezag had over de slachtoffers en dat er al evenmin sprake is van enige dwang, geweld, bedreigingen etc.

Wat betreft het verweer van eerste beklagde inzake het materieel element, stelt de rechtbank vast dat beklagde wel degelijk rechtstreeks betrokken was bij het vervoer en de huisvesting van de slachtoffers. Via zijn patrimoniumvennootschap en vierde beklagde L. BVBA werden panden verhuurd aan tweede beklagde om er de arbeiders in onder te brengen. Uit het strafdossier en uit het verhoor van eerste beklagde van 15 maart 2016 (NPV 504087/2016, strafdossier kaft I, map 18, stuk 2) blijkt ook duidelijk dat bestelwagens van derde beklagde werden gebruikt voor het transport van slachtoffers naar de verschillende werven.

Daarnaast wijst de rechtbank nogmaals op de centrale, leidende rol die eerste beklagde als lasthebber van derde beklagde speelde in het opzetten van de constructies van valse detachering en schijnzelfstandigheid die de economische uitbuiting van de arbeiders mogelijk heeft gemaakt en zelfs tot doel had (zie verder).

Wat betreft de opmerkingen van eerste beklagde omtrent het constitutieve element van de menselijke waardigheid, benadrukt de rechtbank dat het tewerkstellen van werknemers op een wijze dat ze economisch worden uitgebuit, een tewerkstelling is die in strijd is met de menselijke waardigheid als bedoeld in artikel 433^{quinquies}, § 1, 3°, van het Strafwetboek (zie nuttig: Cass. (2e k.) AR P.12.0107.N, 5 juni 2012 (K.O.D.O., R.S. / K.A., N.O.O. e.a.), *Arr.Cass.* 2012, afl. 6-7-8, 1554).

Ter zake is de rechtbank van oordeel dat er kennelijk sprake is van economische uitbuiting van de slachtoffers. De rechtbank verwijst hier naar de reeds eerder aangehaalde elementen van het strafdossier inzake de arbeidsuren en de verloning van de slachtoffers. Zo is er het verhoor van tweede beklagde B.L. van 15 maart 2016 (NPV 504110/2016, strafdossier kaft I, map 16), die toegaf dat zijn arbeiders 14u per dag werken, inclusief transport naar de werven. Ze werken 6 dagen per week van maandag tot zaterdag en dit vier weken per maand. Uit de verhoren van werknemers P.M., B.G., C.A.I., C.F., H.L., N.D., H.F., R.A., C.G., C.Z., B.Ma., A.C., N.V. (strafdossier kaft I, map 22), S.A., E.C., P.G. en D.E. (strafdossier kaft I, map 23) blijkt dat er voor de meeste arbeiders géén schriftelijke arbeidsovereenkomst werd afgesloten (alles gebeurde mondeling) en dat er werd gewerkt van 7u tot 17u en op zaterdag van 8u tot 16u, dit met een half uur pauze per dag. De arbeiders ontvingen hiervoor 50,00 euro per dag (5,00 euro per uur), dat werd gestort op hun rekening in Roemenië. Onkosten werden niet vergoed, er was geen vakantiegeld of eindejaarspremie. Er werd ook niet betaald voor ziekte dagen, zelfs niet op vertoon van een ziektebriefje. Daarenboven ontvingen de arbeiders ook nooit loonbrieven, zodat zij volledig in het ongewisse bleven over de samenstelling en berekening van hun loon, alsook de bedragen die daarop al dan niet werden ingehouden, onder andere op gebied van sociale zekerheid.

Het is duidelijk dat economische uitbuiting het centrale verdienmodel vormde van de constructies van valse detachering en schijnzelfstandigheid die op poten werden gezet. Alleen al om deze reden is de rechtbank van oordeel dat er sprake is van een tewerkstelling die in strijd is met de menselijke waardigheid en dat het de uitdrukkelijke bedoeling was om de slachtoffers in die omstandigheden aan het werk te zetten.

De gevolgde werkwijze leidde er ook toe dat de slachtoffers geen enkele sociale bescherming hadden. B.L. gaf in zijn verhoor van 15 maart 2016 (NPV 504110/2016, strafdossier kaft I, map 16) toe dat er nooit bijdragen voor de sociale zekerheid werden betaald, noch in België, noch in Roemenië.

Inzake de door het arbeidsauditoraat aangehaalde verzwarende omstandigheden, is de rechtbank van oordeel dat de opmerkingen van eerste beklagde inzake het gebrek aan gezag in zijn hoofd niet kan worden gevolgd. Uit de eerder aangehaalde elementen van het strafdossier, meer bepaald de aangehaalde verhoren, blijkt duidelijk dat eerste beklagde door iedereen (personeel, arbeiders, hoofdaannemers) als de baas van B.L. werd beschouwd. Hij verkeerde als zodanig wel legelijk in een gezagspositie.

De precaire sociale positie van de slachtoffers werd hierboven reeds vastgesteld en het staat eveneens kennelijk vast dat er in deze sprake is van een gewoonte.

De rechtbank is ook van oordeel dat er voldoende bewijs bestaat voor de verzwarende omstandigheid van listige kunstgrepen en wijst hierbij op de gebruikte constructies van schijnzelfstandigheid en valse detachering.

Gelet op het strafdossier en in het bijzonder op bovenstaande elementen is de rechtbank van oordeel dat de feiten onder tenlastelegging E bewezen zijn in hoofde van eerste beklagde, behalve voor zover deze betrekking hebben op de werknemers A.I. (nr. 1), B.A. (nr. 17) en B.S. (nr. 19). Rekening houdend met het ontbreken van werknemer 62, stelt de rechtbank zodoende vast dat er 113 betrokken werknemers zijn voor wat betreft de tenlastelegging E.

II.1.a.7. Feiten onder tenlastelegging F

1. De feiten onder de tenlastelegging F betreffen huisjesmelkerij ten aanzien van 59 slachtoffers.

Uit artikel 433*decies* van het Strafwetboek zijn drie materiële elementen van het misdrijf af te leiden: (i) de onwettige of precaire administratieve toestand of de precaire sociale toestand van een persoon, (ii) het misbruik maken van de bijzonder kwetsbare positie van die persoon en (iii) de terbeschikkingstelling van een ruimte in strijd met de menselijke waardigheid.

Artikel 433*decies* van het Strafwetboek vereist een bijzonder opzet. Het is niet voldoende dat de dader enkel wetens en willens handelde. De dader moet de intentie gehad hebben om misbruik te maken van de bijzonder kwetsbare positie van het slachtoffer én het bijzonder opzet om een abnormaal profijt te verwezenlijken moet aanwezig zijn. Beide voorwaarden zijn cumulatief (zie nuttig: VANDROMME, T., *Huisjesmelkerij*, in X., *Strafrecht en strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Wolters Kluwer Belgium, Mechelen, losbl., p. 10, randnr. 17).

Het "ter beschikking stellen" dient begrepen te worden als elke mogelijke manier waarop iemand het genot over een ruimte krijgt om er te gaan wonen, het gebruik laten maken van, bv. in ruil voor (zwart)werk, prostitutie of voor het uitvoeren van verbeteringswerken aan de woning. Er dient dus niet te worden aangetoond dat er maandelijks huurgeld werd betaald. Er is sprake van terbeschikkingstelling telkens wanneer een goed wordt bewoond zonder huurcontract in ruil voor een tegenprestatie. Gratis terbeschikkingstelling ontsnapt aan strafrechtelijke bestraffing omdat er geen enkele bedoeling bestaat om een abnormaal profijt te maken. Artikel 433*decies* van het Strafwetboek kan daarom geen toepassing vinden wanneer de bewoner de plaatsen bewoont zonder recht of titel of als gast van de huurder (zie nuttig: VANDROMME, T., *Huisjesmelkerij*, in X., *Strafrecht en strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Wolters Kluwer Belgium, Mechelen, losbl., p. 8, randnr. 14; Corr. Luik 2 september 2015, JLMB 2015, 1761).

Ter zake stelt de rechtbank vast dat de panden gratis ter beschikking werden gesteld van de arbeiders door B.L., die deze onder meer huurde van patrimoniumvennootschap van eerste en achtste beklagden, zijnde L. BVBA. De arbeiders bewoonden de panden aldus zonder recht of titel. Het is ook niet bewezen dat deze bewoning hen werd aangeboden in ruil voor hun werkprestaties, daarvoor werden ze immers een loon uitbetaald. Er zijn geen aanwijzingen dat er een deel van hun loon werd ingehouden als vergoeding voor de bewoning. De rechtbank is van oordeel dat deze woningen ter beschikking werden gesteld uit puur praktische overwegingen, teneinde te tewerkstelling van de arbeiders praktisch mogelijk te maken en niet vanuit de bedoeling om met deze terbeschikkingstelling een abnormaal profijt te realiseren.

De rechtbank is dan ook van oordeel dat de feiten onder tenlastelegging F niet bewezen zijn hoofde van eerste beklagde. Hij dient hiervoor te worden vrijgesproken.

II.1.a.8. Feiten onder tenlastelegging G

1. De feiten onder de tenlastelegging G betreffen het leidend persoon te zijn geweest van een criminele organisatie.

Opdat er sprake kan zijn van een criminele organisatie moet het luidens het eerste lid van artikel 324bis van het Strafwetboek gaan om een *“gestructureerde vereniging van meer dan twee personen die duurt in de tijd met als oogmerk het in onderling overleg plegen van misdaden en wanbedrijven die strafbaar zijn met gevangenisstraf van drie jaar of een zwaardere straf, om direct of indirect vermogensvoordelen te verkrijgen.”*

De criminele organisatie onderscheidt zich van de vereniging van misdadigers doordat ze een belangrijker structuur heeft, uitgebreider is, een meer permanent karakter bezit, een grotere systematiek in haar activiteiten vertoont, beter gestructureerd en omvangrijker is, een striktere hiërarchie heeft en nationale en internationale vertakkingen heeft (*Parl. St. Kamer 1996-97/17, 29 en Parl. St. Senaat 1997-98, nr. 1-662/4, 47-51*).

De criteria vereist om tot het bestaan van een vereniging van misdadigers te kunnen besluiten gelden *ipso facto* ook als minimumvereiste om te kunnen gewagen van een criminele organisatie. Er moet dus tussen de leden van een criminele organisatie een feitelijk verband bestaan, met een misdadig doel, waarbij dit samenwerkingsverband als een eenheid naar buiten zal optreden, en dat in zekere mate gestructureerd is.

Anders dan bij bendevoorming stelt de wet in artikel 324bis Strafwetboek duidelijk dat een criminele organisatie minstens drie leden telt. Net als voor de bendevoorming is geenszins vereist dat alle leden van de organisatie elkaar zouden kennen of zouden gekend zijn of samen zouden worden vervolgd, noch dat de leden reeds een crimineel verleden moeten hebben op het ogenblik van hun toetreding.

Uit de hoeveelheid van feiten en de lange periode waarbinnen een groep actief was, kan worden afgeleid dat de activiteit als bende of als criminele organisatie een voortdurend karakter had.

Criminele organisaties hebben als oogmerk het in onderling overleg plegen van misdaden en wanbedrijven die strafbaar zijn met gevangenisstraf van drie jaar of een zwaardere straf, terwijl het indirect doel is het verkrijgen van vermogensvoordelen die zowel direct als indirect worden verkregen als gevolg van het plegen van deze misdrijven. Onder directe of indirecte vermogensvoordelen dienen te worden begrepen alle patrimoniale voordelen die zowel direct als indirect zijn verkregen door het plegen van de beoogde misdrijven.

Het begrip *“in onderling overleg”* moet in de gewone betekenis worden verstaan. Daarmee wordt bedoeld dat de misdrijven afzonderlijk en in hun opeenvolging het resultaat moeten zijn van een vorm van planning, voorbereiding binnen de organisatie. Onder *“overleg”* wordt verstaan: een door meerdere personen opgezet plan om een gemeenschappelijk doel te bereiken of een wilsovereenstemming met het oog op uitvoering. Het overleg dat artikel 324bis Strafwetboek beoogt houdt, in combinatie met het feit dat het plegen van meerdere misdrijven wordt bedoeld, een zekere continuïteit in (*Parl. St. Kamer, 1996-97, nr. 954/6, 6-7*).

2. Ter zake is de rechtbank van oordeel dat eerste, tweede, derde, vierde, zesde, zevende en achtste beklaagden allen deel uitmaakten van een criminele organisatie die het plegen van de feiten onder de tenlasteleggingen A, B, C, D en E als oogmerk had.

Eerste en tweede beklaagde hadden daarbij een leidende rol, waarbij tweede beklaagde als *“baas”* werd aanzien en eerste beklaagde als *“grote baas”*.

Uit het strafdossier en in het bijzonder de hierboven aangehaalde elementen blijkt ontegensprekelijk dat eerste beklagde als lasthebber van derde beklagde een belangrijke sturende en coördinerende rol had, dat hij werkorders binnenhaalde en opdrachten en *know how* doorgaf aan tweede beklagde. Hij gaf ook instructies aan tweede beklagde voor de constructies die hij diende op te zetten inzake valse detachering en schijnzelfstandigheid. Vanaf januari 2016 werd achtste beklagde (gewillig) ingeschakeld om zijn rol als lasthebber over te nemen, doch het leidt geen twijfel dat eerste beklagde ook dan nog stevig de touwtjes in handen hield en een leidende rol bleef spelen.

Tweede beklagde voerde deze instructies uit en zette de constructies rechtstreeks op. Tweede beklagde organiseerde tevens de werving van nieuwe arbeiders in Roemenië, evenals de huisvesting (onder meer in panden die hij daarvoor huurde van vierde beklagde, waarvan achtste beklagde de zaakvoerster was), en deed de sturing van de werven, o.a. met hulp van zesde beklagde (zijn vader) die daarbij als ploegbaas optrad en zevende beklagde (zijn broer) die als stroman/zaakvoerder werd ingeschakeld voor de firma's die waren betrokken in de schijnzelfstandigheid en de valse detacheringen. Tevens vervalste tweede beklagde (op instructie van de eerste beklagde) de nodige A1-documenten.

3. De rechtbank is dan ook van oordeel dat de feiten onder tenlastelegging G bewezen zijn in hoofde van eerste beklagde.

II.1.a.9. Feiten onder tenlastelegging I

1. De feiten onder de tenlastelegging I betreffen witwassen, meer bepaald het tweede witwasmisdrijf uit artikel 505, eerste lid, 3°, van het Strafwetboek.

Artikel 505, eerste lid, 3°, van het Strafwetboek stelt strafbaar het 'omgezet of overgedragen' hebben van de illegale vermogensvoordelen, hetgeen een positieve daad vereist. Met omzetten wordt bedoeld het converteren van de illegale vermogensvoordelen in andere gelden of waarden, bijvoorbeeld het omwisselen van gelden in een andere munteenheid of het verkopen van een gestolen goed. Van 'overdragen' is dan sprake wanneer de illegale vermogensvoordelen om niet worden vervreemd of nog wanneer ze, zij het slechts tijdelijk, in bewaring of beheer aan een derde worden gegeven.

In essentie betreft het de strafbaarstelling van de inbreng of wederinbreng van illegale vermogensvoordelen in het financieel stelsel of in het maatschappelijk verkeer.

Het is daarbij niet vereist dat de rechtbank het precieze basismisdrijf kent, op voorwaarde dat, op grond van de feitelijke gegevens, elke legale herkomst of oorsprong kan worden uitgesloten (zie nuttig: Cass., 2 september 2001, *Arr. Cass.*, 2001, nr. 493).

Het moreel element bestaat uit het feit dat de dader de illegale oorsprong van de vermogensvoordelen "kende of moest kennen". Het betreft een gewoon algemeen opzet. Het is daarbij voldoende dat de dader van de witwasverrichtingen de illegale herkomst van de vermogensvoordelen kende of moest kennen, zonder dat deze steeds de precieze oorsprong of herkomst daarvan moest kennen, op voorwaarde dat hij in de feitelijke omstandigheden waarin hij de verrichtingen uitvoerde, moest weten dat de zaken geen andere dan een delictuele oorsprong of illegale oorsprong hadden (zie in zelfde zin: Cass. 19 september 2006, *RW* 2007-08, 609).

2. Ter zake stelt de rechtbank vast dat zowel de dagvaarding als de conclusie van het arbeidsauditoraat in het vage blijven omtrent de illegale herkomst van de vermogensvoordelen. Er wordt hierbij eerder gewezen op de kostenbesparingen die zijn voortgevloeid uit o.a. het ontduiken van RSZ bijdragen en het uitbetalen van te weinig loon. De gelden hierdoor die werden verdiend zouden dan zijn doorgesluisd naar het persoonlijk vermogen en dat van de rechtstreekse familie.

De rechtbank stelt vast dat het verdienmodel ter zake inderdaad bestond uit de economische uitbuiting van arbeiders, die mogelijk werd gemaakt door het opzetten van constructies van schijnzelfstandigheid en valse detacheringen.

Vooreerst moet echter worden opgemerkt dat de inkomsten van derde beklagde niet enkel werden gegenereerd door de uitvoering van ruwbouwwerken, doch ook door de verkoop van tegels. Omtrent deze laatste inkomstenbron werd niets ten laste gelegd en er dient te worden van uit gegaan dat deze een volledig legale inkomstenbron betreft. Het is zodoende moeilijk tot onmogelijk aan te tonen (en het arbeidsauditoraat onderneemt hiertoe ook geen poging) welke de herkomst is van de gelden die werden “doorgesluisd”: legaal, illegaal of gemengd.

De rechtbank merkt daarenboven ook op dat de reële opbrengsten op zich werden verdiend met het uitvoeren van onderaannemingswerken. Deze werken werden uitgevoerd in het kader van onderaannemingsovereenkomsten waarvan de geldigheid niet wordt betwist en vormen zodoende een legale inkomstenbron. Het feit van met een algemene aanneming een onderaannemingsovereenkomst af te sluiten, voor de uitvoering waarvan de werknemers in overtreding met de sociale wetgeving zijn tewerkgesteld, volstaat als dusdanig niet om ten gunste van de onderaannemer een vermogensvoordeel op te leveren in de zin van artikel 43bis van het Strafwetboek (zie nuttig: Cass. (2e k.) AR P.14.1743.F, 18 februari 2015, *Arr.Cass.* 2015, afl. 2, 469).

De rechtbank merkt tot slot nog op dat de kostenbesparing die voortvloeit uit de voormelde sociale misdrijven weliswaar een vermogensvoordeel uitmaakt en in principe het voorwerp van een witwasmisdrijf kan uitmaken (zie nuttig: Cass. (2^e k.) AR P.18.1010.N, 5 februari 2019), maar dat dit vermogensvoordeel op geen enkel ogenblik individualiseerbaar is. Het is dan ook moeilijk om voor te stellen dat dergelijk vermogensvoordeel kan worden “omgezet” of “overgedragen” in de zin van artikel 505, 1ste lid, 3°, van het Strafwetboek (het zogeheten tweede witwasmisdrijf). Dergelijke omzetting of overdracht wordt alleszins op geen enkele wijze concreet aangetoond door enig element in het strafdossier.

De rechtbank is dan ook van oordeel dat de feiten onder tenlastelegging I niet bewezen zijn hoofde van eerste beklagde. Hij dient hiervoor te worden vrijgesproken.

II.1.b. Ten aanzien van de tweede beklagde, B.L.

II.1.b.1. Inleidende opmerkingen – redelijke termijn

1. De tweede beklagde wordt vervolgd wegens de feiten omschreven onder de tenlasteleggingen A, B, C, D, E, F, G en I.

2. Tweede beklagde kwam zich ter terechtzitting van 26 mei 2023 niet verantwoorden. De rechtbank gaat ervan uit dat hij de feiten betwist. De rechtbank moet afwegen of de gegevens uit het strafdossier met de vereiste graad van zekerheid aantonen dat de beklagde de feiten heeft gepleegd (materieel element) en er schuldig aan is (moreel element). Indien er sprake is van gerede twijfel, moet de beklagde worden vrijgesproken.

3. De rechtbank verwijst naar haar uiteenzetting en haar vaststellingen inzake de overschrijding van de redelijke termijn in onderdeel II.1.a.2, dewelke ook op de situatie van tweede beklagde van toepassing zijn. De aanvangsdatum van de redelijke termijn ligt voor tweede beklagde op 15 maart 2016, dag van zijn arrestatie (zie NPV 504103/2016, strafdossier kft I, map 16).

Ook in zijn geval is de rechtbank van oordeel dat het onredelijk lang aanslepen van de zaak geen nadelige gevolgen heeft gehad voor de rechten van verdediging. Uit geen enkel gegeven blijkt dat dit tijdsverloop de bewijspositie voor de tweede beklagde nadelig heeft beïnvloed, of dat de rechten van tweede beklagde onherstelbaar geschonden zijn.

Er wordt wat de tweede beklaagde betreft bij de eventuele straftoemeting wel rekening gehouden met de overschrijding van de redelijke termijn.

II.1.b.2. Feiten onder tenlastelegging A

1. De rechtbank verwijst naar de motivering die zij ontwikkelde in onderdeel II.1.a.3. De rol van tweede beklaagde bij de feiten onder de tenlastelegging A blijkt uit de daar aangehaalde elementen van het strafdossier, zoals die uitvoerig werden uiteengezet. De rechtbank stelt daarenboven vast dat tweede beklaagde in zijn verhoren zijn bijdrage aan de feiten heeft toegegeven.

2. De rechtbank is op grond van bovenstaande elementen uit het strafdossier van oordeel dat de feiten onder tenlastelegging A, behalve voor zover deze betrekking hebben op de werknemers A.J. (nr. 1), B.A. (nr. 17) en B.S. (nr. 19), bewezen zijn in hoofde van tweede beklaagde. Rekening houdend met het ontbreken van werknemer 62, herinnert de rechtbank er aan dat er 113 betrokken werknemers zijn voor wat betreft de tenlastelegging A.

II.1.b.3. Feiten onder tenlasteleggingen B en C

1. De rechtbank verwijst naar de motivering die zij ontwikkelde in onderdeel II.1.a.4. De rol van tweede beklaagde bij de feiten onder de tenlasteleggingen B en C blijkt uit de daar aangehaalde elementen van het strafdossier, zoals die uitvoerig werden uiteengezet. De rechtbank stelt daarenboven vast dat tweede beklaagde in zijn verhoren zijn bijdrage aan de feiten heeft toegegeven.

2. De rechtbank is op grond van bovenstaande elementen uit het strafdossier van oordeel dat de feiten onder tenlasteleggingen B en C bewezen zijn in hoofde van tweede beklaagde.

II.1.b.4. Feiten onder tenlastelegging D

1. De rechtbank verwijst naar de motivering die zij ontwikkelde in onderdeel II.1.a.5. De rol van tweede beklaagde bij de feiten onder de tenlastelegging D blijkt uit de daar aangehaalde elementen van het strafdossier, zoals die uitvoerig werden uiteengezet. De rechtbank stelt daarenboven vast dat tweede beklaagde in zijn verhoren zijn bijdrage aan de feiten heeft toegegeven.

2. De rechtbank is op grond van bovenstaande elementen uit het strafdossier van oordeel dat de feiten onder tenlastelegging D bewezen zijn in hoofde van tweede beklaagde. Rekening houdend met de dubbeltelling van werknemers 63 en 64, stelt de rechtbank zodoende vast dat er slechts 90 betrokken werknemers zijn voor wat betreft de tenlastelegging D.

II.1.b.5. Feiten onder tenlastelegging E

1. De rechtbank verwijst naar de motivering die zij ontwikkelde in onderdeel II.1.a.6. De rol van tweede beklaagde bij de feiten onder de tenlastelegging E blijkt uit de daar aangehaalde elementen van het strafdossier, zoals die uitvoerig werden uiteengezet. De rechtbank stelt daarenboven vast dat tweede beklaagde in zijn verhoren zijn bijdrage aan de feiten heeft toegegeven.

2. De rechtbank is op grond van bovenstaande elementen uit het strafdossier van oordeel dat de feiten onder tenlastelegging E bewezen zijn in hoofde van tweede beklaagde, behalve voor zover deze betrekking hebben op de werknemers A.J. (nr. 1), B.A. (nr. 17) en B.S. (nr. 19).